

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

De Controversijs Polemicis, & Scholasticis, etiam modernis

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Articulus 1. Rationes ex rebus creatis ad Creatoris fidem & cultum
convincentes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40853

ARTICULUS PRIMUS

Rationes ex rebus creatis ad Creatoris fidem, & cultum convincentes.

§. I.

Dico Primò; *Ex serie, dependentia creaturarum colligitur necessaria Dei existentia, & Religio illi debita.*

Quia sicut mihi manifestum est meipsum, qui aliquando non eram, in hac rerum natura nunc existere, vivere, operari; ita mihi certò innotescit existere aliquam Causam primam & supremam, cui ego quod sim, aut vivam acceptum referre debeo. Non enim potuit hæc quæ consto corporis moles, nullo procreante, repente ex nihilo profilire: multò minus ego primus illius artifex esse potui, ac meipsum è spatiis imaginariis in hoc orbis theatrum inducere: sic enim existere deberem antequàm existerem, & creare antequàm essem creatus; quod fieri penitus, aut intelligi nequit. Neque possum existendi exordium ab alia causa v. g. à meo parente derivare, nisi ille pari modo suam originem ab alio hauserit, & hic ab alio, perpetuâ serie progrediendo; donec tandem deveniatur ad causam primam & necessariam, à qua & primus hominum parens, & ego, & omnes creaturæ principium aliquod existendi acceperunt.

Frustra autem, ne ad Causam primam deveniatur, finget Atheus seriem infinitam causa-

A 2

rupa

rum à se mutuo dependentium, in qua nihil primum, aut supremum reperitur. Nam contra, aut rem obscuram claro exemplo expediam. Tametsi in Catenâ ferrea ex alto protensa concipias seriem infinitam annulorum se mutuo sustentantium, necessariò tamen vel intra, vel extra illam seriem dabitur aliquid à nullo sustentante dependens, à quo annulorum omnium gravitas sustentari debeat, cum nullus in tota catena annulus possit seipsum sustentare. Sic etsi admitteretur possibilis series causarum infinita, necessariò tamen si non intra, saltem extra illam seriem existet causa aliqua prima, ac suprema, à qua sic procedunt ac procreantur universa, ut ipsa per se existens, à nullo debeat originis suæ primordia derivare.

Unde sequitur me huic supremo rerum omnium Conditori, ac meo primævo Parenti, ipso creationis jure, sinceram fidem, cultumque debere; ac proinde si hunc præstare omittam, debito supplicio ejus arbitrio plectendum esse.

2. Neque tibi in mentem veniat, totam hujus Universi machinam, sine alio principio, mole tantum suâ ab æterno substituisse, nec nisi ex varia corpusculorum mixtura, motu, symmetria, novas rerum species componi potius, quam ab aliqua causa produci. Apage inane figmentum. Si enim Mundus hic adeò longævus foret, satis sanè ætatis haberet, ut ipso pro se loqueretur, & illius æternæ, ac venerandæ antiquitatis testimonium aliquod exhiberet. Iam verò, si omnes mundi Annales consulamus, sic inter se consentiunt universi, ut ultra sex millia annorum, nulla anteriorum temporum mentio reperitur. Quin potius & novas artes, & scientias, & regiones præcis sæculis incomptas,
non

non ita pridem inventas esse Annalium monumenta consignant, & nostra etiamnum ætas testatur. Quod si ante hæc tempora, infinita sæculorum millia effluxissent, quo pacto immensa illa annorum æternorum retroacta series artibus his excogitandis, aut regionibus invenendis non suffecisset?

Neque dicas, has artes, aut anteriorum sæculorum memoriam intercidisse ex aliqua priorum hominum incuria, quasi prætermiserint illi priorum temporum gesta ac monumenta posteritati consecrare. Mirandum sanè foret, in re tanta, tam publica, tam naturæ consentanea, commune illud, & plusquam Pythagoricum totius orbis silentium. Nihil enim hominibus magis jucundum, & à natura insitum esse solet, quam sua, majorumque suorum decora, monumentis perpetuo duraturis, toti posteritati celebranda transmittere. Idque nimis manifestum est ex singularum Gentium annalibus antiquissimis, & Virorum illustrium præclaris facinoribus, non tantum in scriptis historiis, sed etiam in vivis marmoribus, ac mausolæis omni studio ab oblivione vindicatis. Quod si ante præteritorum temporum memoriam ultimam, per immensi temporis durationem, cum mundo homines extitissent, illos quoque idem ardor, eadem antiquitatis explorandæ cupido rapuisset. De his verò ultra primum Adami ævum silent omnium gentium historiae, omnia priorum sæculorum monumenta conticescunt. Neque potest, contra æternam mundi durationem, insonare clarius testimonium, quam altissimum istud totius æternitatis silentium.

3. Frustra autem, ut hujus argumenti vim eludas, cum Machiavelli assecclis, confugies ad ingen-

ingentes aquarum eluviones, & varia orbis incendia, quibus pretendas omnia prioris ævi vestigia ante Adamum consumpta fuisse. Hæc enim commenta, cum nullâ fide, aut historiâ fulciantur, ad fabulas & chimæras facillè relegantur.

Sed age, ut rem pressius urgeamus, quæro, Ex his eluvionibus & incendiis, aut hominum aliqui, aut nulli superfuere? Si aliqui; poterant illi rerum præteritarum memoriam in posteris conservare. Si nulli, dic quæso, quo modo ad te, nullo qui referret superstite, harum eluvionum noticia pervenit? An non vides bellum istud esse, commentum omni teste ac præsidio orbatum? Tuo igitur testimonio machinæ istius æternæ tota moles incumbit. Faciamus porrò tecum, per hujusmodi eluviones, & orbis universi conflagrationes, omne genus hominum absumptum aliquando fuisse, nullo superstite qui anterioris ætatis notitiam propagaret. Sed hoc admissio, ulterius inquiri, quo pacto potuerint homines aliqui post communem interitum, sine parente, sine conditore, in hoc orbe terrarum denuò comparere? Vis ut more Deucalionis novum genus hominum ex saxis reparatum, aut potius ex orbe lunari delapsum credamus? Minimè, inquis, sed ex commixtione, elementorum, ac calore solis, instar glirium aut ranarum, novi iterum homines è terra profilière. Si & hoc generis nostri probrum, potius quam Deum illius authorem admittere non reformides: Dic quæso, Cur non & hoc tempore reperiantur homines aliqui terrigenæ, more ranarum aut murium in campis, aut paludibus, ex eadem corpusculorum mixtura profeminati? Adest non minor quam olim influxus solis ac siderum

derum, præsto est eadem natura ac symmetria corporum sublunarium: hæc omnia modis innumeris assiduò miscentur, & agitantur: neque tamen hæctenus unum nobis masculum, aut embrionem in orbe universo, extra atheorum cerebrum, protulisse memorantur.

En quo tandem evanescant dementes impiorum cogitationes! Quantumvis illi oblivione æternâ omnia involvant, & hominum genus ad ranarum aut pulicum fortem abjiciant, & mundum ipsum flammis & undis pœnè evertant, ne sic quidem supremum universi Conditorem effugiunt.

Cum igitur hæctenus ostensum sit, nec mundum, nec homines ab æterno extitisse; neque potuisse in tempore à seipsis, nec ab alio principio in infinitum procreari, manifestè conficitur, à prima rerum omnium causa ac conditore originis suæ primordia obtinere, cui proinde sincera fides, ac Religio debeat.

§. 2.

Dico Secundò, *Ex ipsa Hominis conscientia, & rerum caterarum Ordine perfectissimo, supremi Moderatoris providentia omnibus adoranda & colenda elucescit.*

4. **A**C primò quidem, hanc supremi Numinis agnitionem intimis hominum pectoribus ab ipsa natura insculptam esse deprehendimus, ex stimulis *Conscientia*, sive tacita formidine, quâ, admisso gravi flagitio v.g. homicidio, homines etiam ethnici concutiuntur, quantumvis illud in vasta solitudine, absque omni arbi-

tro aut teste patratum fuerit. Quæro enim, quæ potest ille homicida violatæ legis vindicem formidare? Non primò seipsum, nullum enim à seipso supplicium pertimescit. Non alium hominem, qui crimen testetur, aut puniat: certus enim est, nullum mortalium sceleris sui consciuum fuisse: & tamen tacitus illum tremor, & sollicitus pavor exagitat. Deum igitur ubique præsentem, Deum omnia etiam occulta inspectantem trepidando metuit, & metuendo agnoscit; ad quem nempe, ut authorem naturæ pertinet, violatam naturæ legem in præsentem, aut futuro sæculo vindicare.

Hinc igitur agnosco, me in ipso mentis meæ tribunali adeo vivum circumferre supremi Numinis testimonium, ut si debitam illi fidem & obsequium non exhibeam, non tantum Deum Iudicem, sed etiam meam conscientiam habere debeam contra me vindicem, testem, accusatorem.

5. Secundò: Si transfero oculos à meipso, in hunc *Orbem aspectabilem*, occurrit imprimis hæc, in qua consisto, Terræ, & Maris ingens machina, in medio Aëre, nullo sustentante, librata. Hinc ascendo ad amplissimum globum Lunæ & Solis, qui constanti tot seculorum cursu orbem universum illuminat. Pergo hinc ulterius ad reliquas Stellas, multitudine innumerabiles, splendore eximias, miro & immutabili ordine in firmamento collocatas. Considero denique ipsius Firmamenti amplitudinem immensam, & motum præcipitem, tot tamen millibus annorum, absque errore minimo, in suo cursu ac tramite persistentem.

Horum singula si cum Astrologis penitus contemplemur, comperiemus magnitudinem
Solis

Solis plusquam centies & quadragies totius Terræ globum superare. Terræ autem totius ambitus prope ad viginti duo leucarum millia porrigitur. Stellæ in firmamento nocte serenâ conspicuas quis poterit numerando recensere, quæ ad constellationes mille viginti duas reducuntur? Et tamen inter has, plures stellæ quæ dicuntur primæ magnitudinis, totam Terram plusquam quadragies excedunt. Distantiam autem immensam Fixarum à Terra inde conjicies, quod ipse sol, multò nobis viciniôr, distet ultra quatuor milliones miliarium, Luna verò ultra septuagies mille miliaria Belgica. Moventur autem Astra Firmamenti singula velocitate tam stupendâ, ut singulis horis multos leucarum milliones conficiant, cum & ipse sol in circuitu multò inferiori, non minus quam millionem leucarum in horas singulas decurrat. Quæ omnia ad ampliorem longè numerum extendi censet Ricciolus, & ex parte G. Hæsius, aliique viri accuratissimi.

Nunc inquirò, à quo tandem possunt existerè, & ordinari hæc, quæ recensui universa? Non eo pertingit Hominis industria, quæ vel in unitus familiæ gubernatione mirum quantum defudat: nec opus est Angelicæ virtutis & intelligentiæ, angustis nempe spatiis, ac limitibus circumscriptæ. Non igitur existunt illa nisi à supremo, & perfectissimæ mentis Artifice, qui singula cum nondam essent, ex nihilo produxit, producta inter se aptissimo ordine disposuit, & sic disposita in eodem tenore ad hunc usque diem continet, ac conservat. Non enim potuit ingens illa rerum machina per se, absque supremæ causæ adminiculo, ex nihilo emergere, ut in §. 1. ostendi; multoque minus absque ejusdem

dein dispositione ac consilio in eam, quam descripsi, formam ordinemque fortuito confurgere. Ut si in vasta solitudine occurreret Palatium amplissimum, optimo singularum partium ordine constitutum, nemo est hominum, qui illico non agnosceret, talem fabricam non casu fortuito, sed ab artifice mente & ratione predicto in talem ordinem formamque coaluisse.

Eodem modo ulterius investigandum, quonam moderante dirigatur *Motus solis* perpetuus in suo accessu, & recessu, ad certos fines & usus rerum sublunarium, ut ver hyemi, veri aestas, aestati autumnus, ordine ac lege nunquam aberrante succedat? Non possunt sanè hæc omnia ab alio principio promanare, quam à supremo, ac sapientissimo rerum omnium Moderatore, cui curæ est tam vario solis motu, ac temporum alternatione, hominum genus, resque cæteras ab interitu conservare. Sol enim, cum sit mentis & rationis expertus, neque rerum sublunarium exigentias intelligere, neque cursum suum certâ lege ad eorum usum, utilitatemque flectere, aut ordinare potest. Cernimus enim verò, nec cymbam unam, utpote ratione carentem, absque nauclero, nec currum unicum absque auriga, ad destinatum locum motu se proprio, consilioque dirigere. Multo minus potuit tam varius, tam diuturnus solis, syderumque motus, sine supremo moderatore, per sex millia annorum, ad fines adeo admirandos cæco impetu inflecti, nullo consilio dirigi, nullâ providentia gubernari. Inops ipse est mentis qui hæc sine mente perfectissima fieri posse arbitrat.

Qui ergo creaturas etiam irracionales ad fines suos tam accuratè dirigit, quomodo patietur homi-

hominem ratione præditum , ab ultimo suo fine , qui est ipse Deus , impunè recedere , & ab ejus fide , & obedientia spontè aberrare ?

S. 3.

Dico Tertio , *Spiritus à corporeo sensu separati , uti & Miracula vim naturæ exuperantia , ad divinæ Potentiæ notitiā ; cultumque manifestè adducunt.*

6. **P**rimò quidem , Extra creaturas in hoc mundo aspectabiles , occurrunt etiam *Spiritus invisibiles* à materia , sensuque separati , ut sunt Angeli , ac Dæmones , qui in obsessis hominum corporibus sese produnt per operationes admirandas , quæ à nullo hominum possunt exerceri. Nihil enim certius est , quam dari artem Magicam , & occulta cum dæmonibus pacta & commercia , ex quibus cogimur admittere *Spiritus corporis expertes* , maximâ agilitate , intelligentiâ , ac potentiâ præditos , quæ producuntur effectus qui omnem potestatem naturæ visibilis longissimè transcendunt. Sicut ergo inficiari non possumus existere hos *Spiritus* , qui sub aspectum non cadunt , à rebus corporeis separatos ; ita necesse est agnoscere *Spiritum* aliquem supremum , ac potentissimum , qui occultâ virtute cœtera omnia moderatur , quem Deum vocamus , etsi illum nec visu , nec alio sensu percipiamus.

Secundò , supremi Numinis Majestatem nobis produnt , innumera omni ævo Miracula , quæ cum omnes naturæ vires excedant , à solo Deo provenire necesse est ; qualia sunt tot manifesti

favores sinceris Dei cultoribus concessi; tot pœnæ sacrilegis ac, perjuris repente irrogatae.

Quæro enim, A qua virtute aut potestate prodierunt supra vim naturæ tot portenta olim patrata, dum divisus instar muri hinc & hinc oceani fluctibus populus Israeliticus, duce Moyse, profundum maris alveum sicco vestigio transmisit: aut dum Josue, invocato Numinis auxilio, in medio æthere præcipitem solis cursum extemplò frenavit. Et ut propinquiora memorem, quo autore Christus coram multis testibus Lazarum è monumento, filium viduæ è feretro, & plures alios luce orbatos ad vitam repente suscitavit? Quâ vi, aut potentiâ plures alii Dei cultores, omni ævo ad nostra usque tempora, paria superioribus prodigia orbi palam spectanda exhibuerunt? Potuerunt scilicet homines, potuerunt elementa, potuit vis occulta naturæ ad hujusmodi prodigia sufficere, quæ omnem naturæ potestatem manifestè transcendunt. Diu sanè multumque universæ Naturæ opem implorabis, antequam eâ opitulante unius digiti vulnus momento obducas.

Sed ne tam potenti argumento ad præstandum Numini fidem cultumque adigaris, hæc omnia ut historias falsas, aut oculorum ludibria, cum Machiavello; dicere non erubescas. Verùm non advertis te pariter infano ausu omnium historiarum fidem, & humanum commercium è mundo relegare? Gesta Regum, aut Cæsarum unde nobis nisi ex conscriptis majorum monumentis recensetis? At, si tecum insanire velim, repudiabo universa. Proferes testes ac tabulas plurimorum Authorum fide, ac testimonio ad posteritatem transmissa. Dicam illico, falsas historias, fictas tabulas, omnia homi-

hominum astu & fraude odornata. Nulla ergo deinceps in tabulis, nulla in testibus, nulla in hominum dictis aut factis fides residebit. Quod aliud non est, quàm necessarium vitæ humanæ commercium, & omnem probandæ veritatis viam penitus intercludere. En quo devènit ista hominum vesania, quæ dum tentat è mundo tollere fidem divinam, omnem pariter destruit fidem humanam.

§. 4.

Dico Quartò, *Ex prædictis apertè evincitur, quemlibet Dei agnitionem, cultumque liberè aversantem, rectè inter homines fatuum, aut amentem reputari.*

7. **H**oc ut demonstrarem, assumo principium à Philosopho traditum jo. Ethicorum, & ab omnibus summo consensu receptum: Quod universis videtur, id verum esse debet. Hoc enim principio sublato, facile negabo, bonum esse vivere, malum mori; mel dicendum dulce, fel amarum. De hoc autem si dubitavero, fatuus illico appellabor, quia hoc & universis videtur, & natura ipsa loquitur, mel scilicet dulce, fel verò amarum esse: Nam ut verissimè Tullius, de quo omnium natura consentit id verum esse necesse est. Nunc ulterius subsumo: Atqui universis mente sanâ præditis semper videtur, semperque visum est, dari in mundo aliquod Numen debitâ religione colendum. Constat enim ex omnium gentium historiis, etsi inventæ fuerint nationes quæ vitam duxerint sine domibus, sine vestibus, aliisque hominum com-
modo

modo ac naturæ consentaneis; nusquam tamen extare gentem, aut urbem, cui nullus sit Deus, nulli ritus, nulla sacrificia. Adeò ut inter regiones postremo sæculo in novo quasi orbe repertas, nulla sine religione aliqua vixerit, quamvis in cæteris vix à belluis differre viderentur. Neque potest communis ille hominum sensus ac consensus ab alia causa enasci, quam à quadam luce, ac communi dictamine ab Authore naturæ omnibus impresso, ut illum tanquam primum originis suæ principium sibi querendum ac colendum agnoscerent. Quod autem à natura duce, & ingenita omnibus luce proficiscitur, id absque dubitatione verum certumque à quovis ratione prædito judicari necesse est. Adeò ut si quis præfractè obluctetur, aliud existimari nequeat, quam hominem illum laeso turbatoque cerebro, vim judicandi amisisse, quâ solet verum à falso discerni.

Atque hinc ulterius conficio, contra curam debitam inquirendæ Religionis, ab autoritate Libertinorum nullum posse prætendi argumentum, quos hic in delirantium numerum redigendos esse jam demonstravi. Nulla sanè fatuitas est sine aliquo similis cerebri patrono, neque tamen rebus communi orbis judicio receptis, quidquam derogare solent dissona paucorum deliria. Communis certusque est hominum sensus, vitam suam cuilibet æstimandam, & tamen inventi sunt aliqui, qui violentas manus sibi intulerunt. Quid magis certum, quam nos aliquid certi cognoscere, id tamen à Scepticis præfractè negatur. Veritas est lumine naturæ nota, me non posse simul scribere, & non scribere, sed & hoc à Parmenide pro falso habetur. Nulla denique veritas adeo lucida est, ut ad eam proter-

va quorundam ingenia non caligent : quod si ad obducendam veritati caliginem , illa paucorum cæcitas sufficeret , jam pridem omnis è mundo veritas exularet. Hoc interea ex dictis liquet, in nullo rationis dictamine , communem, orbis universi sensum magis convenire, quam in admittendo aliquo Numine ac Religione, quam quisque ex sola naturæ luce ac magisterio sibi colendam esse decernit. Unde demum conficitur, nihil posse obtendi quo minus inter fatuos , aut emotæ mentis homines esse censeantur , qui contra veritatem adeò apertam paucos sequuntur Libertinos , quos in hoc iudicii impotes esse, & in media luce cæcutire , jam palam fecimus, & pluribus infra confirmandum erit.

S. 5.

Dico Quintò; *Ex argumentis hætenus allatis certò concluditur, ex neglectu Fidei, cultusque divini, sequi panam ignis æterni.*

Primò, Quia communi orbis consensu ex his, & sequentibus argumentis , omnes non modò Christiani, sed etiam Judæi, Turcæ, ac pleraque Gentes Barbaræ omni ævø hanc indubitaram intulere sententiam : *Qui negligit Deum in hac vita dignè colere, in altera vita condignè punietur.* Sicut ergo violatæ fidelitatis erga Regiam Majestatem condigna pœna est, ferri, aut flammæ tortura, definito tempore duratura, ita neglectus fidei debitæ Regi æterno, condignum supplicium est cruciatus ignis æterni. Quia Dei Majestas & excellentia cujuslibet Principis dignitatem infinitis gradibus antecellit.

Hoc

Hoc cum ita sit , quo modo potero ego ad hanc totius Universi vocem obfurdere , aut in hoc præ omnibus vitæ negotiis curam & cogitationem non intendere , ut divinæ Majestati debitam fidem cultumque perfolvam. Si enim in periculis vitæ præsentis brevi finiendæ, omni studio remedia quærentur tutissima, quanto magis id agendum est in præcavenda jactura vitæ æternæ , & vitandis pænis perpetuò duraturis.

Secundò. Præter hanc totius naturæ vocem , Deus ipse per voces Prophetarum hanc doctrinam omni ævo hominibus propalavit , & novissimè locutus est nobis in *Christo* Filio suo , qui in testimonium *Hujus veritatis* à se revelatæ, in publica orbis luce , cæcis à nativitate visum, claudis incessum , mortuis plurimis vitam momento restituit. Qui in dæmones , in elementa, in morbos omnes , solâ voce aut nutu , absolutissimum exercuit imperium. In cujus morte supra omnem naturæ ordinem , orbis universus densâ caligine obductus est , & tota terræ machina horrendo tremore concussa , petris scissis , & mortuorum sepulchris divinâ virtute referatis. Qui denique post mortem redivivus, pluribus palam spectandus & palpandus apparuit : ac demum divinâ luce refulgens , coram multis testibus , in cælum propria virtute conscendit.

Quæ omnia , pariter cum sua Doctrina probatissimis *divinarum Scripturarum* monumentis , & innumeris per Evangelii præcones *Miraculis* confirmatâ, adeo omnibus manifesta reliquit , ut maxima pars orbis, non vi aut armis, sed aperta veritatis luce adacta , ejus doctrinam quantumvis arduam accipere , & suo sanguine consignare

signare non dubitaverit. Doctrinæ autem à Christo traditæ *Primum Principium* hoc est, Deum debitâ fide, & cultu agnoscere recusantibus, paratum esse post hanc vitam supplicium ignis æterni. Sic enim loquitur Christus *Matthæi 15. v. 41.* Ite maledicti in ignem æternum, & *v. 46.* Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Dura, inquires, hæc sententia est. At omnium sententiâ est. Nulla Ecclesia, nulla inter Christianos Secta umquam dubitavit, sine verâ fide impossibile esse Deo placere, aut ignis æterni pœnas evadere, si quis eam ritè propositam suâ culpâ admittere recuset.

Nunc igitur animum collige, & apud teipsum expende, quantum hæctenus curæ adhibueris in deligenda illa Fide ac Religione, in qua possis Deo placere, & ignis æterni tormenta effugere. Quis viator sine ullo examine ingreditur quamlibet viam primò occurrentem, nisi sponte velit in errorem, & interitum incidere? Non ideo via ad salutem recta est, quia lata, quia jucunda; cum ipsa veritas moneat *Matth. 7. v. 14.* Angusta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Quia nempe viam veræ fidei pauci seriò investigant, sed illam ingrediuntur ad quam vel commodum vitæ, vel lucrum, vel officium, vel amicorum exemplum invitat. Et tamen in altera vita, nec officium, nec lucrum, nec amici ulli, sed Fides vera & sincera poterit te ab ignis æterni pœna præservare.

Interroga igitur teipsum iis verbis quibus à Christo interrogaris *Matth. 17. v. 26.* Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Cras fortè

fortè stabis ante tribunal supremi Judicis , Fidei
 tuæ rationem redditurus , ubi in momento ac-
 cipies extremam sententiam , unde pendet tota
 Aeternitas. Adhibe ergo nunc in inquirenda ve-
 ritatis via illam curam ac studium , quod serio à
 te adhibitum non fuisse , serò lugebis : in hoc
 enim puncto ad vitæ finem ultrò errare , aliud
 non est quam aeternum perire.

ARTICULUS SECUNDUS

*Enervantur varia Argumenta & effugia contra hæc
 à Libertinis opponenda.*

Respondebunt pro sua , suorumque erro-
 rum defensione , atheorum more , horum
 temporum Libertini : Hominem ex jure & dig-
 nitate naturæ suæ in res sublunares liberum do-
 minatum , usumque obtinere. Durum proinde
 videri , à superiori aliquo Numine , nullo co-
 gente, tot legum divinarum vincula subire, quæ
 naturali hominis libertati ac fælicitati in cre-
 aturarum usu maximè præjudicant : ideoque
 nolle se ex doctrina sibi incerta , de libertatis
 suæ certa possessione deturbari.

Sed ut tuo etiam , Libertine , commodo con-
 sulamus , abs te quæro : An non tibi multò du-
 rius videatur eam de Deo , ejusque legibus
 doctrinam abjicere, quæ si vera sit , absque ullo
 in futurum remedio , tibi allatura est calamita-
 tem perpetuo duraturam, si verò falsa, nihil eam
 profitenti in hac, aut altera vita nocitura est ? Si
 enim nullum existat numen, nullus quoque erit
 hominum qui post hanc vitam , tuum tibi in
 colendo Numine errorem exprobrabit : illo
 autem